

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie
przeciwko Gminie Słupsk
o zapłatę,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 kwietnia 2012 r.,
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy w Słupsku
postanowieniem z dnia 13 stycznia 2012 r., [...],

"Czy pod pojęciem "dróg ekspresowych" użytym w art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jednolity: Dz. U. 2006 r. Nr 89 poz. 625 ze zm.) należy rozumieć każdy rodzaj drogi ekspresowej, określonej w art. 4 pkt. 10 i art. 3 pkt. 2 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity: Dz.U. 2007 r. Nr 19 poz. 115), zaliczonej do sieci autostrad i dróg ekspresowych, niezależnie od nadania im statusu drogi płatnej

poprzez Rozporządzenie Rady Ministrów wydane na podstawie delegacji zawartej w treści art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym (tekst jednolity: Dz.U. 2004 r. Nr 256 poz. 2571)?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 7 października 2011 r. Sąd Rejonowy w Słupsku oddalił powództwo Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad skierowane przeciwko Gminie Słupsk o zapłatę kwoty 24 396,48 zł z odsetkami z tytułu kosztów oświetlenia drogi ekspresowej S6, stanowiącej obwodnicę Słupska.

Sąd ustalił, że w 2010 roku wybudowano i oddano do użytku drogę ekspresową S6, obwodnicę Słupska, przebiegającą między innymi przez nieruchomości należące do pozwanej Gminy. Droga ta jest oznaczona znakiem drogowym D7 i posiada limitowaną ilość zjazdów oraz ograniczenia w dostępności ruchu pieszych, rowerów, motorowerów, traktorów i pojazdów zaprzęgowych.

Pismem z dnia 16 sierpnia 2010 r. Główna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad poinformowała pozwaną o konieczności ponoszenia kosztów oświetlenia drogi ekspresowej S6, a następnie obciążyła pozwaną kwotą 24 396,48 zł z tytułu kosztów oświetlenia w okresie od dnia 21 października 2010 r. do dnia 21 lutego 2011 r. Pozwana odmówiła dobrowolnego uiszczenia żądanej kwoty, wobec czego powód wystąpił z pozwem o zapłatę.

Sąd Rejonowy uznał, że obwodnica Słupska, jako droga odpowiadająca przesłankom określonym w art. 4 pkt 10 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115 ze zm.), jest w istocie drogą ekspresową w rozumieniu przepisów o autostradach płatnych. Zgodnie natomiast z art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625 ze zm. – dalej: „Pr. energ.”), przepisy

ust. 1 pkt 2 i 3 tego artykułu, zaliczające do zadań własnych gminy planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy oraz finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy, nie mają zastosowania do autostrad i dróg ekspresowych w rozumieniu przepisów o autostradach płatnych. Po licznych nowelizacjach art. 18 Pr. energ. – stwierdził Sąd Rejonowy – wyłaniają się wątpliwości, czy i w jakim zakresie zadania własne gmin obejmują organizację oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na obszarze gminy. W pierwotnym tekście tego przepisu rozróżniano bowiem planowanie, finansowanie i organizację oświetlenia, natomiast w aktualnym tekście pojęcie organizacji zostało pominięte. Pomimo braku wyraźnej regulacji trzeba jednak przyjąć, że obowiązek organizacji oświetlenia spoczywa na gminie w odniesieniu do tych miejsc publicznych i dróg, które znajdują się na obszarze danej gminy i które stanowią jej mienie komunalne, względnie znajdują się w jej zarządzie. W odniesieniu do innych dróg zadaniem własnym gminy jest jedynie planowanie ich oświetlenia, gdyż finansowanie oświetlenia tych dróg obciąża budżet państwa, a organizacja oświetlenia – zarządców. Fragment drogi ekspresowej S6 stanowiący obwodnicę Słupska nie jest mieniem komunalnym pozwanej Gminy ani nie pozostaje w jej zarządzie. Pozwana nie miała też żadnego wpływu na zaplanowanie, przebieg i wykonanie obwodnicy, która w niewielkim stopniu służy jej mieszkańcom. W tym stanie rzeczy – stwierdził Sąd Rejonowy – finansowanie oświetlenia obwodnicy powinno być wyłączone z zakresu obowiązków pozwanej.

Przy rozpoznawaniu apelacji powoda Sąd Okręgowy w Słupsku powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w przytoczonym na wstępie zagadnieniu prawnym, przedstawionym do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed przystąpieniem do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przedstawionego w trybie art. 390 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy powinien zbadać, czy spełnione zostały wszystkie określone w tym przepisie przesłanki, warunkujące podjęcie uchwały. Kontroli podlega również prawidłowość wydania przez sąd drugiej instancji postanowienia o przedstawieniu zagadnienia prawnego

(zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 93/04, nie publ. i z dnia 19 listopada 2008 r., III CZP 21/08, nie publ. oraz dalsze orzeczenia powołane w uzasadnieniach obu postanowień).

Wypełniając ten obowiązek trzeba stwierdzić, że postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 13 stycznia 2012 r. o przedstawieniu zagadnienia prawnego Sądowi Najwyższemu zostało wydane w postępowaniu dotkniętym nieważnością z powodu braku należytego umocowania pełnomocników strony powodowej (art. 379 pkt 2 k.p.c.). W toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji strona ta ustanowiła dwóch pełnomocników w osobach radców prawnych R. T. i E. J. (k. 6 – 7 i k. 85 – 86), które na przemian występowały w tym postępowaniu, natomiast apelację podpisała radca R. T. „w oparciu o znajdujące się w aktach sprawy pełnomocnictwo”. W celu wykazania swojego umocowania radca R. T. przedłożyła uwierzytelnioną przez siebie kserokopię dokumentu pełnomocnictwa. Dokonane poświadczenie nie czyni jednak zadość wymogom określonym w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65 ze zm. – dalej: „u.r.p.”). Odnosi się to także do poświadczeń obu kserokopii dokumentów wykazujących umocowanie organu udzielającego pełnomocnictwa (k. 7 i 86).

Artykuł 89 § 1 k.p.c., obowiązujący w czasie składania pełnomocnictw w niniejszej sprawie w brzmieniu ustalonym przez ustawę nowelizującą z dnia 9 stycznia 2009 r. (Dz. U. Nr 26, poz. 156), stanowił m.in., że pełnomocnik jest obowiązany przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa oraz że adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy, a także radca Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa mogą sami uwierzytelnić odpis udzielonego im pełnomocnictwa oraz odpisy innych dokumentów wykazujących ich umocowanie.

Sposób sporządzania przez radcę prawnego poświadczeń odpisów dokumentów za zgodność z okazanym oryginałem został określony w art. 6 ust. 3 u.r.p., zgodnie z którym poświadczenie - obok wskazanej w tym przepisie koniecznej treści – powinno zawierać podpis radcy prawnego, datę i oznaczenie miejsca jego sporządzenia, na żądanie – również godzinę dokonania czynności;

jeżeli dokument zawiera cechy szczególne (dopiski, poprawki lub uszkodzenia) – powinno to zostać stwierdzone w poświadczeniu. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 70/11 (dotąd nie publ.), sposób sporządzania przez radcę prawnego poświadczeń odpisów dokumentów za zgodność z okazanym oryginałem, określony w art. 6 ust. 3 u.r.p., ma zastosowanie również do uwierzytelniania odpisu pełnomocnictwa. Niespełnienie któregokolwiek z określonych w tym przepisie wymagań sprawia, że poświadczenie nie ma ustawowo wymaganych cech, wobec czego nie jest wierzytelne.

Dołączona do akt sprawy przez radcę prawnego R. T. uwierzytelniona przez nią kserokopia pełnomocnictwa nie zawiera oznaczenia miejsca sporządzenia odpisu, nie spełnia więc wszystkich wymagań określonych w art. 6 ust. 3 u.r.p. Brak ten uniemożliwia ustalenie gdzie stwierdzono istnienie dokumentu o treści tożsamej z odpisem. Wymagań określonych w art. 6 ust. 3 u.r.p. nie spełniają również dołączone do obu pełnomocnictw uwierzytelnione kserokopie dokumentów wykazujących umocowanie organów Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, które udzielały pełnomocnictwa procesowego radcom prawnym R. T. i E. J. Poświadczenie dokonane przez radcę R. T. nie zawiera wskazania miejsca sporządzenia odpisu (k. 7), natomiast poświadczenie dokonane przez radcę E. J. – daty i miejsca sporządzenia odpisu (k. 86).

W sytuacji, w której mocodawcą jest osoba prawna działająca przez swoje organy (art. 39 k.c.), pełnomocnik procesowy dla wykazania swojego umocowania powinien – obok dokumentu pełnomocnictwa lub jego wierzytelnego odpisu – przedstawić również dokument (wierzytelny odpis dokumentu) potwierdzający, że osoba udzielająca pełnomocnictwa jest uprawniona do działania za mocodawcę.

Postępowanie toczące się z udziałem w charakterze pełnomocnika procesowego osoby, która wprawdzie może być pełnomocnikiem, ale nie przedłożyła dokumentu pełnomocnictwa wykazującego umocowanie do występowania w imieniu strony i nie została wezwana w trybie art. 130 § 1 k.p.c. do jego przedłożenia, a brak w postaci nienależytego umocowania pełnomocnika nie został usunięty, jest dotknięte nieważnością z przyczyny wskazanej w art. 379 pkt 2

in fine k.p.c. (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2009 r., III CZP 118/08, OSNC 2009, nr 6, poz. 76, uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2006 r., III CZP 14/06, OSNC 2006, nr 10, poz. 165 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2004 r., IV CZ 135/04, nie publ. i z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 22/08, nie publ.).

Skoro postanowienie o przedstawieniu zagadnienia prawnego zapadło w warunkach nieważności postępowania, nie zostały spełnione warunki do podjęcia uchwały.

Niezależnie od wskazanej przyczyny niemożności podjęcia uchwały trzeba również zauważyć, że dla rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego konieczne jest jednoznaczne ustalenie, czy sporny odcinek drogi S6 został wybudowany jako płatna droga ekspresowa na podstawie ustawy z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2571 ze zm.). W dotychczasowym postępowaniu Sąd orzekający nie poczynił takich ustaleń ani nie podjął tym kierunku żadnych starań.

Z przytoczonych wyżej powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.) odmówił podjęcia uchwały.

/km/